

6. ZDRAVOTNÍ PÉČE O CIZINCE

(zdravotní pojištění cizinců v PVZP a.s., zdravotní péče o cizince a onemocnění cizinců na vybrané nemoci)

Data o cizincích, uvedená v této kapitole, jsou získána z Národních zdravotních registrů (Národního registru hospitalizovaných, Národního registru potratů), informačního systému orgánů ochrany veřejného zdraví (Registru tuberkulózy) a z výkazů o čerpání zdravotní péče cizinci, která jsou v rámci Národního zdravotnického informačního systému (NZIS) zpracována v Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR). Tato data jsou doplněna informací z Pojišťovny VZP, a.s. (PVZP, a.s.) o zdravotním pojištění cizinců v ČR.

Uvedené údaje za zdravotnictví dávají pouze neucelenou informaci o čerpání zdravotní péče cizinci a o jejich zdravotním stavu v ČR.

Dalším možným zdrojem dat jsou informace uvedené na internetových stránkách ÚZIS ČR na adrese: <http://www.uzis.cz>

Centrum mezistátních úhrad (CMÚ) zveřejňuje data o čerpání zdravotní péče cizinci – občany EU/EHS a Švýcarska a cizinci ze států, se kterými je uzavřena smlouva o sociálním zabezpečení zahrnující i oblast zdravotního pojištění a poskytování zdravotní péče, a data o vynaložených nákladech za tuto zdravotní péči. Za poslední sledované období (1. 4. 2011 – 1. 4. 2012) bylo zaznamenáno celkem 85 198 případů, kdy byli cizí pojištěnci ošetřeni v ČR a náklady na jejich ošetření výpomocně uhrazené domácími zdravotními pojišťovnami byly prostřednictvím CMÚ přeúčtovány do zahraničí. Je však potřeba zdůraznit, že CMÚ používá jiné definice než zákon o pobytu cizinců. Více informací na www.cmu.cz

Metodické poznámky k tabulkám

Tabulka 6-1. Zdravotní pojištění cizinců pojištěných v Pojišťovně VZP, a.s. od 1. 1. do 31. 12. 2011

Tabulka se týká cizinců s dlouhodobým i krátkodobým pobytem na území ČR, kteří uzavřeli smluvní zdravotní pojištění s PVZP, a.s. Jde o pojištění cizinců podle zákona o pobytu cizinců na území ČR č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, žádající o udělení víza k pobytu do 90 dnů a o udělení víza k pobytu nad 90 dnů, kteří jsou povinni předložit doklad o zdravotním pojištění po dobu pobytu na území ČR u Pojišťovny VZP, a.s. resp. dalších čtyř konkurenčních pojišťoven. Data v publikaci se týkají pouze jedné z tohoto typu pojišťoven – PVZP, a.s.

Počet pojištěných cizinců v roce 2011 proti roku 2010 klesl o 49,1 % a činil 23 584 osob. Oproti trendu růstu počtu smluvně pojištěných cizinců od roku 2001 (kromě roku 2009, kdy došlo k poklesu pojištěných osob z důvodu poklesu počtu legálních pobytů cizinců pobývajících v ČR) byla hlavním důvodem poklesu počtu cizinců v roce 2011 změna legislativy, díky které došlo k přechodu z nutné a neodkladné péče na pojištění rozsahu blížícímu se veřejnému zdravotnímu pojištění. Dále došlo k výraznému snížení udělených dlouhodobých víz na území ČR.

Na celkovém poklesu počtu pojištěných osob se podíleli zejména občané z Ukrajiny, a to poklesem o 69,2 %, který byl zapříčiněn zejména výše uvedenou změnou legislativy. Vedle celkového poklesu počtu pojištěných cizinců došlo také k poklesu počtu pojištěných cizinců ze zemí EU. Oproti loňskému roku to bylo o 29,1 % méně a na celkovém počtu pojištěných cizinců smluvním zdravotním pojištěním se podíleli 5,7 %. Na prvním místě z počtu pojištěných cizinců smluvním zdravotním pojištěním s PVZP, a.s. jsou občané Ukrajiny před občany Ruska a Vietnamu. Občané Ukrajiny se podíleli na celkovém počtu pojištěných cizinců 23,1 % (5 450 osob), občané z Ruska 13,7 % (3 223 osob) a občané z Vietnamu 11,1 % (2 620 osob). Také zdravotní péči čerpali nejvíce občané Ukrajiny (25,4 %, tj. 1 619 osob), Vietnamu (21,1 %, tj. 1 342 osob) a Ruska (15,4 %, tj. 979 osob).

Tabulky 6-2a. (6-2b.) a 6-3a. (6-3b.) Čerpání zdravotní péče cizinci

Údaje o čerpání zdravotní péče cizinci se sledují na ročním výkazu V (MZ) 1-01, který vyplňují pouze nemocnice. Jde o cizince, kteří hradí zdravotní péči ze smluvního zdravotního pojištění, pojištění uzavřeného v zahraničí, hotově nebo je zdravotní péče hrazena státními orgány (Ministerstvem zdravotnictví ČR, Ministerstvem vnitra ČR, Ministerstvem spravedlnosti ČR, krajskými úřady apod.). Zároveň jsou v počtu cizinců uvedeni i žadatelé o azyl, kteří jsou ubytováni v azylových zařízeních Ministerstva vnitra ČR a za které je zdravotní péče hrazena Ministerstvem vnitra ČR.

Ve výkazu nejsou uvedeni cizinci, kteří čerpají zdravotní péči z veřejného zdravotního pojištění.

V publikaci „Cizinci v ČR“ je od roku 2011 uvedena jedna přehledná tabulka, která se týká čerpání zdravotní péče cizinci podle krajů, v členění dle osob (tabulka 6-2b.) resp. dle výše nákladů (tabulka 6-3b.).

Tabulky týkající se čerpání zdravotní péče cizinci uvádějí data za nemocnice za zdravotnictví celkem. Znamená to, že jsou vedle nemocnic resortu zdravotnictví uvedeny i nemocnice Ministerstva obrany ČR a Ministerstva spravedlnosti ČR. V České republice byla v nemocnicích v roce 2011 poskytnuta zdravotní péče 83 849 cizincům. Z toho bylo ošetřeno 40 061 cizinců ze zemí Evropské unie. Počty cizinců ošetřených v nemocnicích se každoročně mírně zvyšují, podíl osob ze zemí EU se pohybuje kolem 50 %.

Zdravotní péče byla poskytnuta stejně jako v předchozích letech nejčastěji občanům Slovenska (21,7 %, tj. 18 194 osob). Následují cizinci ze skupiny zemí „ostatní“ (17,7 %, tj. 14 862), Ukrajiny (14 %, tj. 11 744 osob), „ostatní země bývalého SSSR“ (11,2 %, tj. 9 363 osob) a Německa (7,5 %, tj. 6 323 osob). V hrazení zdravotní péče převažovalo u občanů Slovenska zahraniční pojištění, u občanů ze skupiny zemí „ostatní“, „ostatních zemí bývalého SSSR“, Ukrajiny a Německa placení hotově. Z ošetřených cizinců celkem bylo, stejně jako v předchozích letech, nejvíce pacientů ve věkové skupině 20 - 59 let (70,6 %).

Z hlediska územního členění bylo 48,8 % cizinců v roce 2011 ošetřeno v nemocnicích v Praze (40 096 osob), dále v Jihomoravském (9,7 %, tj. 8 127 osob) a v Karlovarském kraji (6,1 %, tj. 5 100 osob). Kraje s nejmenším počtem ošetřených cizinců z celkového počtu cizinců ošetřených v nemocnicích v ČR jsou Kraj Vysočina (1 % tj. 815 osob), Pardubický (1,2 % tj. 1 020 osob) a Zlínský kraj (1,6% tj. 1 330 osob).

Zdravotní péče poskytnutá cizincům v nemocnicích ČR si vyžádala náklady celkem ve výši 633 657 tis. Kč. Z celkových nákladů představovaly náklady na pacienty z EU 56,9 %, a to v celkové výši 360 626 tis. Kč. Nejvyšší náklady, tak jako každý rok, za poskytnutou zdravotní péči vykazovali pacienti ze Slovenska (199 633 tis. Kč), dále „ostatní“ (102 907 tis. Kč) a z Ukrajiny (79 085 tis. Kč).

Nejčastějším způsobem platby cizinců za zdravotní péči byla v roce 2011, stejně jako v loňském roce, úhrada hrazená zahraničním pojištěním (32,2 %). Platba v hotovosti byla z hlediska úhrad zdravotní péče cizinci na druhém místě (29,7 %). Podíl uhrazených nákladů na zdravotní péči z celkových nákladů činil 91,2 %. Neuhrzeno po lhůtě splatnosti za zdravotní péči poskytnutou cizincům zůstalo k 31. 12. 2011 celkem 35 814 tis. Kč, tj. 5,7 % z celkové výše nákladů na zdravotní péči.

Necelou polovinu (48,3 %) všech vykázaných nákladů na zdravotní péči poskytnutou cizincům v krajích činila Hl. m. Praha (305 827 tis. Kč). Na druhém místě z hlediska výše nákladů byl Jihomoravský kraj (11,9 % tj. 75 159 tis. Kč).

Tabulka 6-4. Hospitalizovaní cizinci v nemocnicích podle příčin hospitalizace v roce 2011

Do roku 2005 byli v tabulce 6-4. vykazováni pouze cizinci s přechodným pobytem. Od roku 2006 jsou uvedeni cizinci bez ohledu na délku pobytu na území ČR včetně turistů. Vysoký nárůst počtu případů hospitalizace cizinců v nemocnicích proti roku 2005 souvisí se změnou sledování cizinců v Národním registru hospitalizovaných, kdy byla zavedena položka „Příslušnost k EU“.

V roce 2011 došlo k dalšímu mírnému poklesu počtu případů hospitalizace cizinců proti roku 2010, a to o 2 %, na celkový počet 31 964 případů. Nejčastějším důvodem hospitalizace cizinců zůstává i nadále těhotenství, porod a šestinedělí. Následují faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotními službami (jedná se např. o prohlídky a vyšetření, které vyžadují hospitalizaci, pozorování po úrazu nebo při podezření na určitá onemocnění) a poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin. Nejméně cizinců bylo hospitalizováno nově oproti loňskému roku z důvodů vrozených vad, deformací a chromosomálních abnormalit.

V roce 2011 bylo na lůžkových odděleních nemocnic ČR evidováno celkem 2 196 tis. hospitalizací. Počet případů hospitalizace cizinců, kdy se jedná o cizince bez ohledu na délku pobytu na území v ČR, činil z celkového počtu hospitalizací 1,5 %.

Tabulky 6-5. a 6-6. Potraty cizinek

Všechny druhy potratů provedené ve zdravotnických zařízeních ČR podléhají hlášení „Žádost o umělé přerušování těhotenství (UPT), hlášení potratu a mimoděložního těhotenství“. Toto hlášení se vyplňuje též za cizinky s trvalým a dlouhodobým pobytem na území ČR. Cizinky s přechodným pobytem a turistky se nesledují.

V roce 2011 bylo v České republice evidováno 2 571 potratů cizinek, což znamená pokles oproti minulému roku o 3,3 %. Z toho připadlo 1 885 (73,3 %) na umělá přerušování těhotenství. Také v počtu miniinterrupcí byl proti minulému roku zaznamenán pokles o 2,9 % (1 460 v roce 2011 a 1 504 v roce 2010).

Z umělých přerušování těhotenství (UPT) bylo 10,3 % provedeno ze zdravotních důvodů. Miniinterrupce tvořily 77,5 % všech UPT.

Od roku 2002 docházelo k postupnému poklesu celkového počtu potratů cizinek (z 2 751 v roce 2002 a na 2 238 v roce 2005). Od roku 2006 byl zaznamenán růst počtu potratů až do roku 2008. Zatímco v roce 2006 bylo evidováno celkem o 47 potratů více oproti roku 2005, v roce 2008 už se jednalo o 594 potratů více proti roku 2007. Od roku 2009 tedy dochází po třech letech růstu k poklesu počtu potratů cizinek, a to v roce 2010 oproti roku 2008 celkem o 593 a proti roku 2009 celkem o 361 potratů. V roce 2011 oproti roku 2010 se počet potratů snížil pouze o 88.

Hodnocení údajů podle jednotlivých krajů je ovlivněno největším soustředěním cizinců v Hl. městě Praha a Středočeském kraji, kde je nejvyšší podíl potratů z celé ČR.

V roce 2011 bylo u českých občerek hlášeno 36 293 potratů. Potratů celkem (včetně cizinek) v ČR pak bylo hlášeno 38 864 potratů. Podíl cizinek na celkovém počtu potratů nahlášených v ČR opět oproti předchozímu roku klesl a činil 6,6 %.

Tabulka 6-7. Nově hlášená onemocnění TBC v ČR podle země narození nemocného

Tabulka se týká počtu nově hlášených onemocnění tuberkulózou (TBC) v ČR podle země narození nemocného, nemusí jít o cizince.

V roce 2011 bylo celkem nově hlášeno 609 případů onemocnění TBC, tj. o 10,4 % méně než v roce předchozím. Znamená to, že i nadále pokračuje trend poklesu počtu nově hlášených onemocnění TBC od roku 1999. Pouze v roce 2008 byl zaznamenán růst o 1 %. Počet nově hlášených onemocnění TBC celkem byl v roce 2010 oproti roku 2009 nižší o 30 případů a v roce 2011 oproti roku 2010 dokonce o 71 případů.

Meziročně se počet případů TBC u cizinců snížil absolutně o 5, ale vzhledem k výraznějšímu snížení celkového počtu případů se jejich podíl na všech TBC onemocnění nepatrně zvýšil z 17,2 % na 18,3 %.

Nejvyšší počet nově hlášených onemocnění TBC v roce 2011 vykázala opět Ukrajina (celkem 23), i když se jejich počet oproti roku 2010 snížil o 10 (v roce 2010 to bylo 33).

Kapitola 6 o zdravotní péči o cizince v České republice za rok 2011 je publikována od roku 2010 v užším rozsahu ve srovnání s rozsahem předchozích let. Jedná se o rozsah tabulek 6-2. a 6-3. Čerpání zdravotní péče cizinci.

Data jsou uvedena za zdravotnictví celkem. Do roku 2002 (včetně) byla data v tabulkách publikována pouze za resort zdravotnictví.

Ze srovnání dat o čerpání zdravotní péče cizinci v České republice v roce 2011 proti předešlému roku vyplývá, že s PVZP, a.s. uzavřelo smluvní zdravotní pojištění s cca o 50 % cizinců méně (pokles především u občanů Ukrajiny), což v absolutním počtu znamenalo pokles o 22 734 cizinců. Ten byl zároveň provázen poklesem počtu cizinců čerpajících z tohoto pojištění zdravotní péči.

V roce 2011 vyhledalo lékařskou péči v nemocnicích proti minulému roku o 4 292 cizinců více. Byla zároveň provázena růstem celkových nákladů na zdravotní péči o 7,8 %.

Velký nárůst počtu případů hospitalizací u cizinců v roce 2006 proti roku 2005, byl způsoben upřesněným vykazováním cizinců v registru hospitalizovaných, kde již nejsou sledováni pouze cizinci s přechodným pobytem, ale i cizinci bez ohledu na délku pobytu na území ČR. Oproti loňskému roku byl zaznamenán mnohem mírnější pokles počtu potratů. V roce 2010 byl v absolutním měřítku zaznamenán pokles o 361 potratů méně proti předchozímu roku a v roce 2011 proti roku 2010 se počet potratů snížil o 88. Z celkového počtu potratů vzrostl pouze počet samovolných potratů, a to o 5,1 %. Nově hlášená onemocnění TBC v ČR podle země narození nemocného zaznamenala v roce 2011 opět pokles, a to vyšší než byl zaznamenán v loňském roce.

Celkově lze shrnout, že v roce 2011 došlo u většiny sledovaných údajů, které se týkají čerpání zdravotní péče cizinci v ČR, k celkovému poklesu počtu cizinců. Nejvyšší pokles nastal v počtu smluvně pojištěných cizinců u Pojišťovny VZP, a.s. Mírný růst oproti roku 2010 byl zaznamenán pouze u čerpání zdravotní péče cizinci v nemocnicích jak z hlediska počtu osob, tak i vynaložených nákladů na jejich zdravotní péči.